

Robertsfors kommun
kommun@robertsfors.se

2018-11-07

1 (21)

Dnr 405:2018:6518

Beslut

efter regelbunden kvalitetsgranskning vid Bygdeå
skola i Robertsfors kommun

Inledning

Skolinspektionen har med stöd i 26 kap. 19-20 §§ skollagen (2010:800) genomfört en kvalitetsgranskning på Bygdeå skola avseende verksamhetens kvalitet i förhållande till mål och andra riktlinjer. En kvalitetsgranskning ska belysa hur väl skolorna klarar sitt uppdrag att ge varje elev förutsättningar att nå de nationella målen. Målen och riktlinjerna framgår framför allt av den läroplan och de kursplaner eller motsvarande styrdokument som gäller för utbildningen.

Läsanvisning

Skolinspektionen bedömer skolans arbetssätt inom fyra områden. På varje område bedöms om skolan uppfyller framtagna kvalitetskriterier i hög utsträckning, i flera delar eller i låg utsträckning. Om en skola bedöms uppfylla kvalitetskriterierna i låg utsträckning eller i flera delar anger Skolinspektionen att utvecklingsarbeten behöver inledas och visar på vilka punkter. En skriftlig redovisning av åtgärder begärs också av skolan.

Beslut:

Skolinspektionen bedömer att framtagna kvalitetskriterier uppfylls vid Bygdeå skola i följande utsträckning:

Rektors ledarskap

Rektorn leder och styr i flera delar skolans utveckling av undervisningen, men utvecklingsområden finns.

Ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande del:

- Att rektor analyserar kunskaps- och värdegrundsresultat i förhållande till undervisningens genomförande och tydliggör mål för undervisningens utveckling.

Undervisning

Undervisningen främjar i flera delar elevernas möjligheter att nå läroplanens mål avseende kunskaper och värden, men utvecklingsområden finns.

Ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande del:

- Att lärarna medvetandegör eleverna om undervisningens syfte och mål och i högre grad låter eleverna träna på att reflektera över sitt lärande.

Trygghet och studiero

Utbildningen präglas i flera delar av trygghet och studiero så att eleverna kan ägna sig åt skolarbete, men utvecklingsområden finns.

Ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande del:

- Att rektorn ser till att lärarna bedriver ett samlat arbete för att utveckla och använda förhållningssätt och ändamålsenliga metoder som ger elever studiero under lektionerna.

Bedömning och betygssättning

Förutsättningar för att säkerställa likvärdigheten i bedömning och betyg ges i flera delar, men utvecklingsområden finns.

Ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande del:

- Att rektorn ger alla lärare förutsättningar att samverka med varandra kring bedömningar samt ser till att de använder olika metoder för att kvalitetssäkra sina bedömningar.

Uppföljning

Huvudmannen ska senast den 5 april 2019 redovisa till Skolinspektionen vilka förbättringsåtgärder som vidtagits utifrån de identifierade utvecklingsområdena.

Redogörelsen skickas via e-post, till skolinspektionen.umea@skolinspektionen.se, eller per post till, Skolinspektionen, Box 3177, 903 04 Umeå. Hänvisa till Skolinspektionens diarienummer för granskningen (dnr 405:2018:6518) i de handlingar som sänds in.

Skolinspektionens bedömningar

Nedan redovisas Skolinspektionens bedömningar för respektive område.

Rektors ledarskap¹

Skolinspektionen bedömer följande: Rektorn leder och styr i flera delar skolans utveckling av undervisningen, men utvecklingsområden finns.

De sammanfattande skälen för bedömningen är att rektorn i viss mån skapar en god grund för utveckling av undervisningen genom att följa upp och utvärdera skolenhetens kunskapsresultat och hur värdegrundsuppdraget integreras i undervisningen. Arbetet med att följa upp undervisningens genomförande samt att analysera resultaten och fatta beslut om utvecklingsåtgärder behöver dock utvecklas. Rektorn behöver också stärka ledningen av det pedagogiska arbetet på skolan. Rektors ledning och styrning kan även utvecklas kring frågor som rör skolans jämställdhetsarbete. Nedan följer Skolinspektionens motivering till bedömningen kopplat till de iakttagelser myndigheten gjort inför och vid besöket.

Rektorns ansvar för uppföljning, analys och förbättringsåtgärder

Skolinspektionens granskning visar att rektorn i viss mån skapar en god grund för utveckling av undervisningen genom att följa upp och utvärdera skolenhetens kunskapsresultat och hur värdegrundsuppdraget integreras i undervisningen. Intervjuer visar att rektorn har organiserat samverkan mellan personal och elevhälsa så att de systematiskt och kontinuerligt under året följer upp utvecklingen för alla elever på individ- och gruppnivå. Med stöd av kommungemensamma mallar utvärderas enhetens resultat i förhållande till läroplanens mål på såväl lärarnivå som på ämnesnivå och skolnivå. Intervjuer och dokumentation visar att utvärderingen exempelvis innefattar aktuella kunskapsresultat utifrån omdömen, betyg och nationella prov och tydliggör spridningen mellan olika kunskapsnivåer och mellan kön. Lärarna beskriver dock rektorns uppföljning av och insikt i hur undervisningen bedrivs som liten. För att ta reda på hur undervisningen genomförs har rektorn hittills i låg utsträckning använt sig av olika metoder, exempelvis lektionsobservationer eller att ta in underlag på hur lektioner eller ämnesområden planeras och genomförs. För att

¹ Författningsstöd för Skolinspektionens bedömningar inom området: 1 kap. 5 §, 2 kap. 9–10, 34 §§, 4 kap. 4–7 §§, skollagen (2010:800), Förordningen (SKOLFS 2010:37) om läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet (Lgr 11), 1 Skolans värdegrund och uppdrag, En likvärdig utbildning, Kunskaper och lärande, Varje skolas utveckling, Lgr 11, 2.8 Rektorns ansvar.

bredda sin uppföljning av undervisningens genomförande har rektorn nu beslutat om att genomföra strukturerade lektionsobservationer med efterföljande diskussioner.

Granskningen visar vidare att rektorn i liten mån analyserar resultaten och fattar beslut om utvecklingsåtgärder. Av intervjuer framgår flera exempel på att resultat avseende elevernas trygghet på skolan analyseras på ett sätt som involverar både elever och lärare och leder till beslut om utvecklingsinsatser och omfördelning av resurser. Motsvarande exempel finns även gällande arbetet med särskilda stödinsatser. Av intervjuer med både rektor och lärare framgår dock att arbetet med att analysera resultaten i förhållande till undervisningens genomförande behöver utvecklas. Lärarna uppger att de förvisso utvärderar sin egen undervisning, men att de inte får så mycket respons från rektorn. De beskriver att det endast sporadiskt förs diskussioner om vad som påverkar och orsakar kunskapsresultaten och att dessa inte leder vidare till något konkret utvecklingsarbete. Rektorn beskriver svårigheter med att analysera resultaten på ett sätt som synliggör styrkor och svagheter i undervisningen och som kan ligga till grund för beslut om konkreta utvecklingsinsatser

Rektorns ansvar för att leda och styra det pedagogiska arbetet

Av granskningen framgår att rektorn delvis leder det pedagogiska arbetet och säkerställer att det sker ett lärande i lärarkollegiet som ger avtryck i undervisningen. Intervjuer och observationer visar exempel på hur delar av undervisningen bedrivs och utvecklas. Bland annat arbetar lärare i vissa ämnen och årskurser för att utveckla undervisningen tematiskt och ämnesövergripande. Lärarna beskriver dock att olika lärare arbetar på olika sätt och såväl lärare som elevhälsa uppger att det saknas samsyn runt och ledning i hur undervisningen ska bedrivas och utvecklas. Rektorn har skapat forum för lärarnas kollegiala samverkan där de ges möjlighet att dela med sig av erfarenheter. Mötena genomförs dock utan utsedd ledare och utan innehållsmässig styrning eller uppföljning. Lärarna beskriver att det generellt saknas struktur för implementeringsarbete på skolan och att det är upp till respektive lärare att sprida och ta till sig goda exempel på metoder i undervisningen. Även rektorn ser behov av tydligare ledning av undervisningens utveckling och beskriver en tidsmässig problematik med detta.

Rektorns styrning av skolans arbete med jämställdhet

Granskningen visar vidare att rektorn i viss mån styr och leder skolans arbete kring frågor som rör skolans jämställdhetsarbete. Av intervjuer framgår exempel där skolan arbetar med rastaktiviteter ur ett jämställdhetsperspektiv samt att vissa lärare på ett aktivt och medvetet sätt utgår från ett jämställdhetsperspektiv i sin undervisning. Lärarna beskriver också att eleverna ges möjlighet att diskutera jämställdhetsfrågor

inom ramen för vissa ämnen och under lektioner i "livskunskap". Intervjuer och dokumentation visar vidare att skolan följer upp skillnaderna mellan pojkars och flickors studieresultat, mående och trivsel. I uppföljningen konstateras ett årligen återkommande mönster där flickor överlag når högre resultat än pojkar. Här uppmärksammar rektorn att pojkar når högre resultat i NO-ämnen i årskurser där undervisningen sker ämnes- och årskursövergripande. Rektorn kopplar detta till metoder i undervisningen, och konstaterar att det kan vara eftersträvänsvärt att använda sig av mer praktiska och mindre läromedelsstyrda arbetsformer. Hur jämställdhetsperspektivet kommer till uttryck i planering och genomförande av undervisningen överlag är dock inte något som rektorn följer upp specifikt, och enligt rektorn och lärarna har utvärderingen av pojkars och flickors resultat inte heller lett fram till något strategiskt eller aktivt arbete för att främja jämställdhet i undervisningen.

Identifierat utvecklingsområde

I syfte att ytterligare höja verksamhetens kvalitet inom området bedömer Skolinspektionen att ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande del:

- Att rektor analyserar kunskaps- och värdegrundsresultat i förhållande till undervisningens genomförande och tydliggör mål för undervisningens utveckling.

Skolinspektionen bedömer att rektorn på ett tydligare sätt behöver leda utvecklingen av undervisningen. I detta ligger dels att analysera resultat på ett sätt som synliggör såväl svagheter som framgångsfaktorer i undervisningens genomförande och fatta beslut om hur undervisningen ska utvecklas.

Enligt 4 kap. 4 § skollagen ansvarar rektorn för att på skolenhetsnivå systematiskt och kontinuerligt planera, följa upp och utveckla utbildningen. Detta innefattar att rektorn sammanställer resultat tillsammans med underlag som visar hur förutsättningarna för och genomförandet av utbildningen påverkar måluppfyllelsen.² Det är här exempelvis

² Skolverket (2012a) *Systematiskt kvalitetsarbete – för skolväsendet*, Skolverkets allmänna råd med kommentarer om systematiskt kvalitetsarbete för skolväsendet, Stockholm: Fritzes, s. 26.

viktigt att rektorn följer upp hur arbetssätt och metoder i undervisningen påverkar elevers lärande och utveckling.³ Utifrån uppföljningen bör rektorn, tillsammans med personalen, analysera vad som påverkar och orsakar resultaten och måluppfyllelsen, identifiera utvecklingsområden och besluta om vilka insatser som ska göras för att de nationella målen ska uppfyllas. Rektorn bör också analysera om orsakerna till måluppfyllelsen framgår tydligt eller om ytterligare uppföljning behöver genomföras.⁴ Rektorn kan till exempel behöva ytterligare underlag för att kunna analysera hur personalens kompetens, värderingar, förhållningssätt och arbetssätt påverkar elevernas möjligheter att nå kunskapsmålen.⁵ För att kunna utveckla undervisningen behöver rektorn också ge personalen återkoppling på sin undervisning.⁶ För att kvaliteten i skolans undervisning ska utvecklas krävs att verksamheten ständigt prövas, resultaten följs upp, utvärderas och att nya metoder prövas och utvecklas.⁷

Av granskningen framgår att analysarbetet vid Bygdeå skola inte bedrivs på ett sätt som medför att svagheter och framgångsfaktorer i undervisningens genomförande tydliggörs. Vidare framgår att lärarna saknar respons på sin undervisning och ledning i hur undervisningen på skolan ska bedrivas och utvecklas.

Skolinspektionen rekommenderar utifrån detta att rektorn som planerat breddar sin uppföljning av undervisningens genomförande. För att kunna identifiera svagheter och framgångsfaktorer i undervisningens genomförande rekommenderas rektorn vidare att i högre grad analysera vad som påverkar och orsakar kunskapsresultaten tillsammans med personalen. För att analysarbetet ska resultera i utveckling av undervisningen behöver rektorn även tydliggöra inriktning för undervisningens

³ Skolverket (2012a) *Systematiskt kvalitetsarbete – för skolväsendet*, Skolverkets allmänna råd med kommentarer om systematiskt kvalitetsarbete för skolväsendet, Stockholm: Fritzes, s. 28.

⁴ Ibid, s. 31.

⁵ Ibid, s. 33.

⁶ Ibid, s. 29.

⁷ Lgr 11,1. Skolans värdegrund och uppdrag, Varje skolas utveckling.

utveckling och besluta om vilka insatser som ska göras för att höja undervisningens kvalitet.

Undervisning⁸

Skolinspektionen bedömer följande: Undervisningen främjar i flera delar elevernas möjligheter att nå läroplanens mål avseende kunskaper och värden, men utvecklingsområden finns.

De sammanfattande skälen för bedömningen är att undervisningen vid Bygdeå skola i olika utsträckning är anpassad så att den stimulerar och utmanar elever utifrån varje elevs individuella behov och förutsättningar. Undervisningen innehåller ett aktivt lärarstöd och är i flera delar varierad. Vidare är undervisningen i flera delar strukturerad och målfokuserad, men eleverna behöver i högre utsträckning medvetandegöras om undervisningens syfte och mål. Eleverna behöver också i högre utsträckning göras delaktiga i undervisningen och sitt eget lärande. Nedan följer Skolinspektionens motivering till bedömningen kopplat till de iakttagelser myndigheten gjort inför och vid besöket.

Undervisningen ska stimulera och utmana eleverna

I Skolinspektionens granskning framkommer att det varierar i vilken mån undervisningen anpassas så att den stimulerar och utmanar elever utifrån varje elevs individuella behov och förutsättningar. Av intervjuer och observationer framgår att det skiljer sig åt mellan olika ämnen och årskurser i vilken mån undervisningens innehåll och arbetsuppgifter anpassas för att stimulera och utmana alla elever. Elever lyfter som en av skolans styrkor att lärarna överlag lär ut på ett bra och intressant sätt. De beskriver dock också att undervisningen i vissa ämnen är för lätt eller för svår för dem och att ämnet då upplevs som mindre intressant. Vid vissa av de lektioner som Skolinspektionen besökt observerades exempel där arbetsuppgifterna och arbetsmaterialet var utformat på ett sätt som gav eleverna möjlighet att arbeta på olika svårighetsnivåer och i olika takt. Det förekom också exempel på lektioner där alla

⁸ Författningsstöd för Skolinspektionens bedömningar inom området: 1 kap. 4 §, 3 kap. 3 § och 5 a § skollagen, 5 kap. 2 § skolförordningen (2011:185), Lgr 11 Skolans värdegrund och uppdrag, 2. Övergripande mål och riktlinjer, 2.1 Normer och värden, 2.2 Kunskaper, 2.3 Elevernas ansvar och inflytande samt 2.6 Skolan och omvärlden, 5. Kursplaner med kunskapskrav.

elever arbetade med samma sak i samma takt och där elever som snabbt blev klara med en uppgift hänvisades att invänta övriga elever istället för att ges uppgifter av mer utmanande karaktär. Lärarna beskriver att förutsättningarna för individanpassning varierar mellan olika ämnen och årskurser. Exempelvis finns anpassat läromedel för olika kunskapsnivåer i vissa ämnen men inte i andra.

Granskningen visar vidare att undervisningen i varierande grad bidrar till att stärka elevernas motivation och självförtroende. I intervjuer framgår flera exempel där lärare använder medvetna strategier för att elever ska känna sig sedda och bekräftade. Lärare ger även exempel på hur de anpassar sina krav och förväntningar efter olika elevers kunskapsnivåer när de exempelvis ska arbeta med att skriva texter. Vid lektionsbesöken observerades att lärarna överlag löpande gav uppmuntrande respons till elever. Det varierade dock i vilken utsträckning den positiva responsen gavs individuellt och bekräftade elevernas förmågor och tankemässiga progression.

Undervisningen ska vara målfokuserad, varierad och innehålla ett aktivt lärarstöd

Skolinspektionens granskning visar att undervisningen på Bygdeå skola överlag är varierad och att eleverna får aktivt lärarstöd. Av intervjuer och observationer framgår att det under lektionerna finns en variation och växling mellan såväl olika arbetsuppgifter som arbetssätt. Vid de observerade lektionerna var arbetsprocesserna också, med något undantag, anpassade till lektionstiden och eleverna upprätthöll i de flesta fall sitt engagemang lektionstiden ut. Vidare framgår att eleverna överlag ges det lärarstöd de behöver under lektionerna genom handuppräkring och att läraren cirkulerar runt bland eleverna när de arbetar.

Intervjuer och observationer visar vidare att undervisningen i flera delar är väl strukturerad. Under de flesta lektionsbesöken observerades en tydlig inledning och avslut, vilket lärare också uppger att de pratat om tillsammans. Lärarna tydliggör ofta inledningsvis lektionens aktiviteter, både muntligt och med stödord på klassrummets whiteboard, och ofta med koppling till föregående lektionsinnehåll. Under de flesta lektioner observerades också att innehållet var planerat och balanserat så att de olika delmomenten var kopplade till varandra på ett logiskt sätt som gav ett sammanhängande flöde. Intervjuer och observationer visar dock att undervisningen kan utvecklas så att den i högre grad är målfokuserad. Förvisso planerar och genomför lärarna överlag undervisningen utifrån läroplanens mål, men både intervjuer och observationer visar att arbetet med att förankra lektionsinnehållets syfte och mål för eleverna behöver utvecklas. Lärarna uppger att de inte har några gemensamma metoder för att synliggöra syfte och mål med undervisningens innehåll för eleverna, men att de ofta i början av ett ämne eller arbetsområde går igenom med eleverna vad

det är de ska lära sig. Enligt eleverna skiljer det sig åt mellan olika klasser i vilken mån syftet med lektionsinnehållet tydliggörs för dem. Under de lektioner som Skolinspektionen besökte observerades i något fall att läraren tydliggjorde syfte och mål med lektionens aktiviteter och dess koppling till elevernas lärande. I något fall observerades också att läraren i slutet av lektionen återkopplade till lektionsinnehållets syfte.

Eleverna ska vara delaktiga i undervisningen och sitt eget lärande

Av granskningen framgår att eleverna delvis görs delaktiga i undervisningen. Det framkommer att eleverna överlag påverkar innehåll och genomförande av undervisningen indirekt men att lärarna i högre utsträckning kan använda metoder för att aktivt och regelbundet planera undervisningen tillsammans med eleverna. Lärare berättar exempelvis att de i sin planering tar hänsyn till vad eleverna arbetat med tidigare samt att planeringen kan justeras efterhand utifrån hur snabbt eleverna arbetar. De ger även exempel på att eleverna i lägre årskurser tydligt påverkar undervisningens innehåll inom ett ämnesområde där undervisningen bygger på ett utforskande arbetssätt. Vid flera av Skolinspektionens lektionsbesök observerades också att eleverna genom dialog i helgrupp gjordes delaktiga i genomförandet av lektionen. Av intervjuer och observationer framgår dock endast enstaka exempel på att lärarna aktivt och regelbundet använder olika metoder för att planera undervisningen tillsammans med eleverna. Lärarna beskriver det som svårt att hitta tid till detta och att det inte heller finns några uttalade eller gemensamma metoder för det.

Vidare framgår att lärarna till viss del använder metoder för att utvärdera undervisningen tillsammans med eleverna. Endast enstaka lärare ger exempel på att de regelbundet utvärderar undervisningen tillsammans med eleverna, muntligt eller skriftligt. Andra lärare ger exempel på att de löpande uppmuntrar elever att framföra åsikter, att eleverna i stunden kan få visa tumme upp eller tumme ner på frågor om vad de tycker, och att läraren också kan känna själv om något inte blev bra. I intervju med eleverna uppger sig de flesta inte känna igen att lärarna brukar fråga dem om hur exempelvis en lektion har varit. Under de lektioner som Skolinspektionen besökte observerades ett kort inslag där elever fick rikta tummen upp eller ner på frågan hur det gick för dem att arbeta.

Intervjuer och observationer visar vidare att lärarna i högre grad behöver använda sig av metoder i undervisningen som gör eleverna delaktiga i sitt eget lärande. Enligt både lärare och elever varierar det mellan olika lärare om, hur och i vilken utsträckning eleverna får träna på att reflektera över sitt lärande, och enligt rektorn saknas en

samsyn i lärarkollegiet. Lärarna beskriver att det tidsmässigt är svårt att ge eleverna möjlighet att reflektera över sitt eget lärande och att det finns en svårighet med att yngre elever ännu inte lärt sig att reflektera. Under någon av de lektioner som Skolinspektionen besökte observerades att eleverna gavs möjlighet att reflektera över sitt eget lärande och gjordes medvetna om strategier för sitt eget lärande.

Identifierat utvecklingsområde

I syfte att ytterligare höja verksamhetens kvalitet inom området bedömer Skolinspektionen att ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande del:

- Att lärarna medvetandegör eleverna om undervisningens syfte och mål och i högre grad låter eleverna träna på att reflektera över sitt lärande.

Skolinspektionen bedömer att Bygdeå skola behöver utveckla arbetet med att göra elever delaktiga i sitt eget lärande.

Enligt 1 kap. 4 § skollagen ska utbildningen främja alla elevers utveckling och lärande samt en livslång lust att lära. Enligt läroplanen ska läraren organisera och genomföra arbetet så att eleven utvecklas efter sina förutsättningar och samtidigt stimuleras att använda och utveckla hela sin förmåga, upplever att kunskap är meningsfull och att den egna kunskapsutvecklingen går framåt.⁹ Enligt läroplanen ska eleverna ges ett ökat ansvar för sitt eget lärande genom att vara delaktiga i läroprocesserna och kunna påverka dessa.¹⁰

Läraren bör i sin ledning av undervisningen bland annat se till att eleverna förstår syftet med de aktiviteter som ska ske i undervisningen. Det måste vara tydligt för eleven på vilket sätt aktiviteterna i undervisningen ska ge dem möjlighet att utveckla sina förmågor, och det är lärarens ansvar att tydliggöra på vilket sätt olika moment i undervisningen är kopplade till de förmågor som eleverna ska ges möjlighet att

⁹ Lgr 11, 2. Övergripande mål och riktlinjer, 2.2 Kunskaper.

¹⁰ Lgr 11, 1. Skolans värdegrund och uppdrag, Rättigheter och skyldigheter; Skolverket (2011a) Planering och genomförande av undervisningen – för grundskolan, grundsärskolan, specialskolan och sameskolan, Skolverkets allmänna råd, s. 18

utveckla. Läraren behöver därför skapa en struktur i undervisningen, bland annat genom att med jämna mellanrum se tillbaka och sammanfatta det som pågår. Elevernas arbete och lärande blir då synligt och kan utgöra ett underlag för en dialog mellan lärare och elever och mellan elever om det som sker i undervisningen och undervisningens innehåll. För att eleverna ska vara medvetna om var de befinner sig i sitt lärande är det exempelvis av vikt att läraren vid lektionsslut sammanfattar undervisningens olika delar och återknyter till syftet med lektionen och arbetsområdet.¹¹

Av granskningen framgår att lärarna behöver utveckla strategier för att kontinuerligt kommunicera till eleverna vilka förmågor de ska utveckla och vilka delar av kunskapskraven som de ska bedömas mot. Att medvetandegöra elever om syftet med undervisningens innehåll är också en förutsättning för att ge elever grund för reflektioner över sitt eget lärande. Granskningen visar att undervisningen kan utvecklas så att lärarna i högre grad låter eleverna träna på att reflektera över sitt eget lärande. Skolinspektionen rekommenderar därför att lärarna i högre grad utvecklar och använder sig av medvetna strategier för att dels medvetandegöra elever om undervisningens syfte och mål och dels ge eleverna utrymme och stöd att reflektera över sitt eget lärande.

Trygghet och studiero¹²

Skolinspektionen bedömer följande: Utbildningen präglas i flera delar av trygghet och studiero så att eleverna kan ägna sig åt skolarbete, men utvecklingsområden finns.

De sammanfattande skälen för bedömningen är att skolan bedriver ett aktivt arbete med att skapa trygghet för eleverna. Skolan behöver dock utveckla ett samlat arbete för att undervisningen ska präglas av studiero. Nedan följer Skolinspektionens

¹¹ William, D. (2013) *Att följa lärande – formativ bedömning i praktiken*, Lund: Studentlitteratur; Håkansson, J. & Sundberg, H. (2012) *Utmärkt skolutveckling: Framgångsfaktorer i svenska och internationell forskning*, Stockholm: Natur & Kultur.

¹² Författningsstöd för Skolinspektionens bedömningar inom området: 3 kap. 3 §, 5 kap. 3 §, 6 kap. 6–7 §§ skollagen, Lgr 11, 1. Skolans värdegrund och uppdrag, Rättigheter och skyldigheter, 2.2 Kunskaper, 2.3 Elevernas ansvar och inflytande.

motivering till bedömningen kopplat till de iakttagelser myndigheten gjort inför och vid besöket.

Utbildningen ska präglas av trygghet och studiero

I Skolinspektionens granskning framkommer att skolan bedriver ett medvetet arbete för trygghet och mot kränkande behandling. Skolan har rutiner för hur fall av kränkande behandling ska hanteras, och dessa är kända av personal och elever. Både elever, lärare och rektor beskriver elevernas trygghet på skolan överlag som god, men att det finns exempel på situationer och områden på skolgården där eleverna upplever otrygghet. I intervju med lärare, elevhälsa och rektor framgår att elevernas upplevelse av otrygga platser och situationer är kända för dem. De beskriver skolans arbete med att kartlägga elevernas trygghet som väl fungerande och att såväl åtgärdande som förebyggande insatser genomförs och följs upp. Exempelvis arbetar skolan för att det ska finnas vuxna tillgängliga på otrygga platser. Resurser har också omfördelats för genomförande av styrda rastaktiviteter. Uppföljningen av denna satsning har visat på goda effekter för elevers relationsbyggande och att färre konflikter uppstår. Skolan har även ett trygghetsteam. Utifrån att ha identifierat behov av att arbeta med bemötande och vårdat språk bland elever förbereder trygghetsteamet för närvarande ett arbete med "det goda samtalet", med avsikt att det ska nå ut i alla klasser.

Granskningen visar vidare att skolan i viss mån bedriver ett samlat arbete för att undervisningen ska präglas av studiero. Exempelvis har skolgemensamma ordningsregler utarbetats. I syfte att skapa lugn och ro i klassrummet har eleverna därutöver också deltagit i att utforma regler om hur de ska vara mot varandra i respektive klass. Lärarna bedriver också ett medvetet arbete med att strukturera lektionerna med tydlig inledning och avslut. I intervjuer beskriver dock både elevhälsan och lärarna att det saknas en samsyn på skolan om ändamålsenliga strategier för att skapa och upprätthålla studiero samt även ett samlat arbete för att utveckla detta. Både lärare och elever beskriver också att det skiljer sig åt mellan olika klasser i vilken mån eleverna kan arbeta i lugn och ro på lektionerna.

Observationerna indikerar också att det skiljer sig åt i vilken mån lärare använder sig av ändamålsenliga metoder för att skapa och upprätthålla lugn och ro under lektionerna samt för att återställa ordningen när oro uppstår. Under vissa av de besökta lektionerna framgick exempel där lärarna lugnt och tydligt förmedlade höga förväntningar på eleverna, stimulerade eleverna genom tankemässiga utmaningar och uppmärksammade önskvärda beteenden hos eleverna. Vid flera lektioner observerades vidare att lärarna hade fungerande sätt att få elevernas uppmärksamhet, uttryckte låg acceptans för störningar och att läraren förberedde

elever inför växling av olika moment. Skolinspektionen observerade dock även lektioner där lärare inte använde sig av motsvarande strategier.

Identifierat utvecklingsområde

I syfte att ytterligare höja verksamhetens kvalitet inom området bedömer Skolinspektionen att ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande del:

- Att rektorn ser till att lärarna bedriver ett samlat arbete för att utveckla och använda förhållningssätt och ändamålsenliga metoder som ger elever studiero under lektionerna.

Skolinspektionen bedömer att det vid Bygdeå skola bedrivs ett visst arbete runt elevernas studiero men att lärarna i högre grad behöver utveckla och använda förhållningssätt och ändamålsenliga metoder som skapar och upprätthåller lugn och ro på lektionerna.

Enligt 5 kap. 3 § skollagen ska utbildningen utformas på ett sådant sätt att alla elever tillförsäkras en skolmiljö som präglas av trygghet och studiero. Lärarnas arbete med att skapa studiero kan handla om hur de agerar både förebyggande och åtgärdande när det finns ordningsproblem i en elevgrupp eller kopplat till enstaka elever. Forskning visar att det förebyggande arbetet kan handla om att läraren uttrycker tydliga förväntningar, är en god förebild och uppmärksammar ett önskvärt beteende hos eleverna.¹³ Det handlar också om att ge eleverna tankemässig utmaning och stimulans på lektionerna, så att de inte riskerar att bli omotiverade, uttråkade eller stökiga.¹⁴ För att åstadkomma ett effektivt arbete med studiero krävs att skolan som helhet har ett gemensamt förhållningssätt kring detta arbete. Huvudmannen och rektorn ansvarar för att ge lärare goda förutsättningar att bedriva en undervisning som

¹³ Skolverket (2011b) *Utvärdering av metoder mot mobbing*, Rapport 353, Stockholm: Fritzes, s. 204ff.

¹⁴ Skolinspektionen (2014) *Stöd och stimulans i klassrummet – rätten att utvecklas så långt som möjligt*, Rapport 2014:2, Stockholm: Skolinspektionen.

präglas av studiero. Ett samlat arbete som tydligt leds av rektorn är centralt för att skapa sådana förutsättningar.¹⁵

Granskningen visar att det saknas en samsyn vid Bygdeå skola runt hur studiero skapas och upprätthålls och att det skiljer sig åt i vilken mån lärare använder sig av ändamålsenliga metoder för detta. För att åstadkomma ett effektivt arbete med studiero krävs att skolan som helhet har ett gemensamt förhållningssätt kring detta arbete. För att åstadkomma en miljö på skolan där all undervisning präglas av studiero krävs att det finns väl fungerande forum för lärarna att diskutera och komma överens om gemensamma strategier och förhållningssätt. Skolinspektionen rekommenderar därför att lärarna med ledning av rektorn utvecklar ett samlat och strukturerat arbete med att identifiera och utveckla framgångsrika strategier och förhållningssätt för att skapa och upprätthålla studiero och för att återställa ordningen när oro uppstår.

Bedömning och betygssättning¹⁶

Skolinspektionen bedömer följande: Förutsättningar för att säkerställa likvärdigheten i bedömning och betyg ges i flera delar, men utvecklingsområden finns.

De sammanfattande skälen för bedömningen är att rektorn har god kännedom om skillnader i omdömen/betyg i olika ämnen och årskurser. Rektorn kan dock i högre utsträckning analysera skillnader i omdömen och betyg i olika ämnen och årskurser och i högre utsträckning föra diskussioner med lärare utifrån dessa. Vidare ger rektorn i viss mån lärarna förutsättningar att kvalitetssäkra sina omdömen och beslut, men detta behöver utvecklas.

Rektorn ska analysera skillnader i omdömen/betyg

Skolinspektionens granskning visar att rektorn har god kännedom om skillnader i resultat mellan olika ämnen och mellan nationella prov och betyg. Dokumenterat kvalitetsarbete visar också att uppföljningen av elevernas kunskapsresultat är gedigen

¹⁵ Skolinspektionen (2016c) *Skolans arbete med att säkerställa studiero – det räcker inte att det är lugnt, eleverna måste lära sig något också*, Stockholm: Skolinspektionen, s. 5.

¹⁶ Författningsstöd för Skolinspektionens bedömningar inom området: 1 kap. 9 §, 3 kap. 14 och 15 §§, 10 kap. 20 a § skollagen, 9 kap. 20 och 22 b §§ skolförordningen, Lgr 11, 2 Övergripande mål och riktlinjer, 2.2 Kunskaper, 2.7 Bedömning och betyg.

och omfattar flickors och pojkars resultat i alla årskurser utifrån såväl omdömen och betyg som resultat av nationella prov. Av intervjuer och dokumentation framgår dock att rektorn endast delvis analyserar skillnader i betyg i olika ämnen och årskurser. Det framkommer förvisso goda exempel. Ett mönster har exempelvis identifierats avseende att flickor generellt når högre kunskapsresultat än pojkar men att pojkar nått högre resultat i vissa ämnen och årskurser. Någon bredare analys av skillnader mellan kunskapsresultat i olika ämnen och årskurser framgår dock inte. Uppföljningen av elevernas kunskapsresultat innefattar även jämförelser mellan betyg och resultat av nationella prov i årskurs 6, och större avvikelser synliggörs. Dessa lämnas dock utan djupare analys. Rektor uppger i intervju att analysarbetet är ett utvecklingsområde.

Intervjuer med rektor och lärare visar vidare att rektor i högre utsträckning kan föra diskussioner med lärarna utifrån sina analyser av resultaten. Rektorn uppger sig exempelvis sakna systematik i att samtala med betygssättande lärare i de ämnen och klasser där stora skillnader mellan betyg och resultat av nationella prov identifierats. I intervjuer med rektor och lärare framkommer flera exempel på att lärare involveras i diskussioner utifrån kunskapsresultaten, men att diskussionerna inte leder till att förklaringar till resultaten tydliggörs. Såväl lärare som rektor ser behov av en ökad respons och tydlighet av rektorn.

Rektorn ska säkerställa att betyg och omdömen kvalitetssäkras

Skolinspektionens granskning visar vidare att rektorn i viss utsträckning ger lärarna möjligheter att kvalitetssäkra sina bedömningar. Av intervjuer framgår att det skiljer sig åt mellan olika årskurser och ämnen i vilken mån lärarna ges möjlighet att samverka med varandra när de gör sina bedömningar. Lärarna beskriver att de oftast arbetar i par men att de i vissa ämnen är ensamma i sitt bedömningsarbete. Enligt lärarna deltar rektorn inte i möten då de diskuterar bedömning och har inte heller utsett samtalsledare, gett tydliga instruktioner eller utformat tydliga mötesstrukturer för bedömningsdiskussionerna. I ämnena matematik, svenska och engelska sker sambedömning av nationella prov med lärare från andra skolor i kommunen och lärarna beskriver att de tillsammans då kan diskutera bedömningar utifrån oidentifierade exempel. Både rektor och lärare beskriver att dessa samtal är viktiga för likvärdigheten men ser behov av att arbeta med bedömningsfrågor även i andra ämnen. Lärare i mellanstadiet har under föregående läsår deltagit i samtal om betyg och bedömning med en extern samtalsledare inom ramen för Skolverkets satsning "Samverkan för bästa skola", vilket upplevdes positivt.

Av granskningen framgår vidare att rektorn endast delvis säkerställer att lärarna använder sig av olika metoder för att göra likvärdiga bedömningar. Rektorn berättar

att diskussioner om bedömningsstöd förts, men att lärare tar det till sig olika snabbt. Samtidigt uppger sig rektorn inte ha gett några riktlinjer om vilka bedömningsstöd lärarna ska/kan använda, inte heller de bedömningsstöd som Skolverket tillhandahåller. Lärarna beskriver att det är upp till dem själva hur de arbetar med bedömning och betygssättning och uppger att de saknar riktlinjer för arbetet med att kvalitetssäkra sina bedömningar. Lärarna beskriver att det skiljer sig åt mellan olika ämnen om och i vilken mån de använder olika typer av stöd för sina bedömningar, och rektorn uppger sig ha uppmärksammat detta. Rektorn har exempelvis sett att skolan brister i arbetet med att använda resultat av nationella prov i bedömningsarbetet, att vissa lärare pratar om det men inte alla.

Identifierat utvecklingsområde

I syfte att ytterligare höja verksamhetens kvalitet inom området bedömer Skolinspektionen att ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande del:

- Att rektorn ger alla lärare förutsättningar att samverka med varandra kring bedömningar samt ser till att de använder olika metoder för att kvalitetssäkra sina bedömningar.

Skolinspektionen bedömer att rektorn i viss utsträckning ger lärarna möjligheter att kvalitetssäkra sina bedömningar men att detta behöver utvecklas.

Enligt 3 kap. 14 § skollagen ska rektorn se till att betyg sätts i enlighet med denna lag och andra författningar. Bedömning och betygssättning är en komplex praktik och kräver att lärare inte lämnas ensamma i arbetet. Det är viktigt att lärarna ges förutsättningar att kvalitetssäkra sin bedömning och betygssättning, dels i relation till de nationella styrdokument, dels med varandra.¹⁷ Från och med juni 2018 ska resultaten på de nationella proven särskilt beaktas när betyg sätts i ett ämne som det ges nationellt prov i.¹⁸

¹⁷ Skolverket (2016) *Betygsskalan och betygen B och D*, Stödmaterial, Reviderad version, Stockholm: Fritzes.

¹⁸ Se 10 kap. 20 a § skollagen för bestämmelse avseende grundskolan. Regeringen har i förarbetsuttalanden till denna nya bestämmelse angivit att "särskilt ska beaktas" inte innebär att det nationella provet helt ska styra betyget, utan att provet även fortsättningsvis ska utgöra ett stöd vid betygssättningen. Resultatet på ett nationellt prov kan inte ensamt

Av granskningen framgår att skolans arbete med att kvalitetssäkra bedömningar kan utvecklas. Lärarna saknar styrning av hur kvalitetssäkringsarbetet ska bedrivas och det varierar i vilken utsträckning samverkan sker och i vilken mån andra typer av bedömningsstöd används. Skolinspektionen rekommenderar därför att rektorn tydliggör hur skolan ska arbeta med att kvalitetssäkra bedömningar och säkerställer att lärare i alla ämnen och årskurser ges förutsättningar att kvalitetssäkra sina bedömningar. För att se till att samverkan kring bedömningsfrågor genomförs och utgår från kursplanernas krav, forskning och beprövad erfarenhet kan rektor exempelvis delta i möten då lärare diskuterar bedömning, ge tydliga instruktioner till samtalsledare eller utforma tydliga mötesstrukturer.

I arbetet för en likvärdig betygssättning rekommenderas rektorn också se till att olika typer av bedömningsstöd förankras hos personalen och säkerställa att de används. För att ge stöd till skolorna har Skolverket tagit fram bedömningsstöd som lärare bör använda sig av, även om alla inte är obligatoriska. Bedömningsstöden är en metod för skolan att se till att bedömningarna håller en likvärdig nivå med den nationella.¹⁹

På Skolinspektionens vägnar

Agnetha Burström
Beslutsfattare

Lena Johansson
Föredragande

I handläggningen av ärendet har även Gunnel Olofsson, Terje Holand och Caroline Rönnegård medverkat.

utgöra underlag för betygssättningen, eftersom ett enda prov inte kan pröva alla de kunskaper och färdigheter som undervisningen ska ge. Se prop. 2017/18:14, *Nationella prov – rättvisa, likvärdiga, digitala*, s. 25

¹⁹ Se www.skolverket.se och flikarna "Prov och bedömning" – "Bedömning" – "Bedömningsstöd". Se också aktuell information på Skolverkets hemsida för vilka bedömningsstöd som är obligatoriska och inte.

Bilaga 1: Underlag för bedömning regelbunden kvalitetsgranskning

Vid granskningsbesöket inhämtas information om såväl styrkor som utvecklingsområden inom verksamheten. Värderingarna i detta beslut grundar sig på:

- 10 lektionsobservationer
- 2 gruppintervjuer med elever
- 2 gruppintervjuer med lärare
- En gruppintervju med skolans elevhälsa
- En intervju med rektor.
- Dokumentstudier. De dokument som begärts in från huvudmannen och skolan samt den officiella statistik som finns att tillgå om den aktuella skolan.

Innan beslut har fattats har huvudmannen fått ta del av Skolinspektionens protokoll från besöket för faktakontroll.

Som underlag för bedömningarna har Skolinspektionens utredare använt sig av bedömningsunderlag, vilka är utformade i enlighet med forskning och beprövad erfarenhet. Bedömningsunderlagen beskriver de områden som utredarna ska värdera vid besök på skolenheter. Bedömningsunderlagen är uppdelade i bedömningsområden. Respektive bedömningsområde är sedan nedbrutet till ett antal indikatorer. Dessa indikatorer beskriver mer i detalj vad som ska utredas, för att identifiera var skolans styrkor respektive förbättringsområden finns.

Bedömningsområden

Inom respektive område granskas följande delar:

Bedömningsområde 1: I vilken utsträckning leder rektorns lärarnas utveckling av undervisningen och verkar för elevernas lika rätt till en god utbildning oavsett könstillhörighet? Inom detta område granskas hur rektor arbetar med uppföljning och analys, hur skolans arbete med jämställdhet bedrivs, samt hur rektorn leder och organiserar skolans arbete.

Bedömningsområde 2: I vilken utsträckning får eleverna en undervisning som främjar deras möjligheter att nå läroplanens mål avseende kunskaper och värden? I detta område granskas om undervisningen är målfokuserad, varierad och innehåller aktivt lärarstöd, om eleverna stimuleras och utmanas i undervisningen utifrån sina behov och förutsättningar, samt om eleverna görs delaktiga i undervisningen och i sitt eget lärande.

Bedömningsområde 3: I vilken utsträckning präglas utbildningen av trygghet och studiero så att eleverna kan ägna sig åt skolarbete? I detta område granskas hur skolan arbetar för att skapa en lugn och trygg miljö där det råder studiero.

Bedömningsområde 4: I vilken utsträckning ges lärarna förutsättningar att säkerställa likvärdighet vid bedömning och betygssättning? I detta område granskas hur skolan arbetar med diskussion, analys och kvalitetssäkring i arbetet med omdömen och betyg.

Mer information om kvalitetsgranskningen finns på Skolinspektionens hemsida:
www.skolinspektionen.se

Bilaga 2: Bakgrundsuppgifter om verksamheten

Skolinspektionen besökte skolenheten mellan den 4 september 2018 och den 6 september 2018. Besöket genomfördes av Lena Johansson, Gunnel Olofsson och Terje Holand.

Bygdeå skola är belägen i orten Bygdeå, cirka 18 kilometer från centralorten Robertsfors. Verksamheten är organiserad i en klass per årskurs och omfattar enligt inskickad dokumentation totalt 12 elever i förskoleklass och 118 elever i årskurserna 1-6.

Vid skolan arbetar 14 lärare, organiserade i två arbetslag, ett för årskurserna 1-3 och ett för årskurserna 4-6.

Vid Bygdeå skola finns ett elevhälsoteam bestående av skolsköterska, skolkurator, specialpedagog, logoped och rektorn. Skolan har även tillgång till skolpsykolog, som regelbundet medverkar i elevhälsans möten.